

RZECZPOSPOLITA POLSKA
Rzecznik Praw Obywatelskich

RPO-705003-V/12/AM

00-090 Warszawa Tel. centr. 22 551 77 00
Al. Solidarności 77 Fax 22 827 64 53

Warszawa, 20.11.2012 r.

**Pan
Jan Vincent-Rostowski
Minister Finansów
Warszawa**

szanowny Panie Ministrze

Zwracam się do Pana Ministra w sprawie opodatkowania podatkiem dochodowym od osób fizycznych kwot zasądanych przez sądy w związku ze stwierdzeniem przewlekłości postępowania na podstawie ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (Dz. U. z 2004 r. Nr 179, poz. 1843 ze zm.).

Przedmiotowa ustawa reguluje zasady i tryb wnoszenia oraz rozpoznawania skargi strony, której prawo do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki lub do przeprowadzenia i zakończenia sprawy egzekucyjnej lub innej sprawy dotyczącej wykonania orzeczenia sądowego, zostało naruszone na skutek działania lub bezczynności sądu, prokuratora albo komornika sądowego (art. 1 ustawy).

Uwzględniając skargę strony, sąd stwierdza, na podstawie art. 12 ust. 2 ustawy, że w postępowaniu, którego skarga dotyczy, nastąpiła przewlekłość postępowania, zaś art. 12 ust. 4 ustawy przewiduje możliwość przyznania, na żądanie skarżącego, odpowiedniej sumy pieniężnej w wysokości od 2.000,00 zł do 20.000,00 zł.

Organy podatkowe stoją na stanowisku, że świadczenie uzyskane z tego tytułu podlega opodatkowaniu podatkiem dochodowym od osób fizycznych. Powyższa kwestia była przedmiotem interpretacji indywidualnych wydawanych, między innymi, przez:

- Dyrektora Izby Skarbowej w Warszawie - pismo z dnia 30 marca 2012 r., nr IPPB4/415-50/12-3/SP,
- Dyrektora Izby Skarbowej w Bydgoszczy - pismo z dnia 21 lutego 2012 r., nr ITPB2/415-1058/11/MK,
- Dyrektora Izby Skarbowej w Łodzi - pisma z dnia 26 kwietnia 2012 r., nr IPTPB2/415-97/12-2/AK i z dnia 6 września 2012 r. nr IPTPB2/415-489/12-4/KSM.

Zgodnie z przyjętą w nich wykładnią, przyznawana na podstawie w/w ustawy „odpowiednia suma pieniężna” stanowiąca przychód z innych źródeł, o którym mowa w art. 20 ust. 1 w związku z art. 10 ust. 1 pkt 9 ustawy z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (tekst jedn. Dz. U. z 2012 r. poz. 361 ze zm.), nie ma charakteru ani odszkodowania, ani zadośćuczynienia. Nie stanowi ona, bowiem, odszkodowania za poniesione straty i utracone korzyści (art. 361 § 2 Kodeksu cywilnego) ani nie jest zadośćuczynieniem pieniężnym za doznaną krzywdę w rozumieniu art. 445 Kodeksu cywilnego (art. 24 § 1 i art. 448 Kodeksu cywilnego). Organy podatkowe stoją na stanowisku, że gdyby ustawodawca chciał, aby przyznawana stronie skarżącej w trybie ustawy o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki, „odpowiednia suma pieniężna” miała charakter odszkodowania bądź zadośćuczynienia, to użyłby tych pojęć.

W tej sytuacji świadczenie to nie korzysta ze zwolnienia z podatku, o którym mowa w art. 21 ust. 1 pkt 3 ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych, zgodnie z którym wolne od podatku dochodowego są otrzymane odszkodowania, jeżeli ich wysokość lub zasady ustalania wynikają wprost z przepisów odrębnych ustaw lub przepisów wykonawczych wydanych na podstawie tych ustaw, ani też ze zwolnienia, o którym mowa w art. 21 ust. 1 pkt 3b wskazanej ustawy stanowiącym, że wolne od podatku dochodowego są inne odszkodowania lub zadośćuczynienia otrzymane na podstawie wyroku lub ugody sądowej do wysokości określonej w tym wyroku lub ugodzie, z wyjątkiem odszkodowań:

- a. otrzymanych w związku z prowadzoną działalnością gospodarczą,
- b. dotyczących korzyści, które podatnik mógłby osiągnąć, gdyby mu szkody nie wyrządzono.

Jednakże reprezentowane przez resort finansów stanowisko w sprawie opodatkowania kwot zasądzanych przez sądy w związku ze stwierdzoną przewlekłością nie zostało zaakceptowane przez sądownictwo administracyjne, czego dowodem są rozstrzygnięcia zawarte w wyrokach Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Gliwicach z dnia 22 sierpnia 2012 r. sygn. akt I SA/GL 168/12 (orzeczenie prawomocne), Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 5 kwietnia 2011 r, sygn. akt III SA/Wa 2291/10 (orzeczenie nieprawomocne) oraz wyroku Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 16 grudnia 2011 r. sygn. akt II FSK 1218/10. Warto przytoczyć w tym miejscu fragment uzasadnienia w/w wyroku Naczelnego Sądu Administracyjnego, w którym wskazano m.in., iż *„opodatkowanie przyznanej przez sąd sumy pieniężnej za krzywdę moralną spowodowaną przewlekłością postępowania byłoby sprzeczne z ideą humanitaryzmu i wysoce niesprawiedliwe”*.

Za stanowiskiem zajęтым przez resort finansów opowiedział się jedynie skład sędziowski Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Łodzi w wyroku z dnia 4 lutego 2010 r. sygn. akt I SA/ Łd 768/09 (orzeczenie prawomocne). Należy jednak podkreślić, iż było to pierwsze z orzeczeń sądów administracyjnych dotyczących interpretacji prawa podatkowego w zakresie zwolnienia opodatkowania kwot zasądzonych w związku ze stwierdzoną przewlekłością postępowania, zaś w kolejnych linia orzecznicza jest już jednolita. Ponadto warto zauważyć, iż pogląd przedstawiony w w/w orzeczeniu nie zyskał aprobaty także w literaturze prawniczej¹.

Sądy administracyjne wskazują, że istotą zwolnienia podatkowego odszkodowań (w tym zadośćuczynienia) jest fakt, że świadczenie takie nie wzbogaca beneficjenta w żaden sposób, lecz jedynie rekompensuje poniesioną stratę - w tym także w sferze niematerialnej. Kwota przyznawana na podstawie art. 12 ust. 4 w/w ustawy stanowi dla Państwa sankcję za naruszenie prawa strony za wadliwe zorganizowanie wymiaru sprawiedliwości oraz rekompensatę dla skarżącego za krzywdę moralną spowodowaną przewlekłością postępowania. Działanie Państwa skutkujące zasadnością skargi poprzez naruszenie obowiązujących zasad postępowania nabiera charakteru swoistego deliktu potwierdzonego pozytywnym orzeczeniem sądu uwzględniającym skargę. Stąd przyznana kwota pieniężna jest formą zadośćuczynienia stanowiącą słuszną rekompensatę za

¹ vide: dr Wojciech Jasiński, glosa krytyczna o wyroku WSA z dnia 4 lutego 2010 r., sygn. akt I SA/Łd 768/09, Gdańskie Studia Prawnicze Przegląd Orzecznictwa 2011/2/121-136).

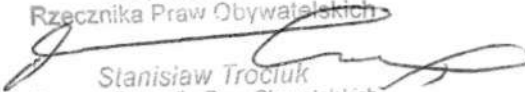
krzywdzące swą negatywnością doznania moralne. Na zbliżony charakter i cel zasądzonej w tym trybie kwoty do zadośćuczynienia zwrócono uwagę także wcześniej w literaturze prawniczej (vide: Sędzia SN K. Gonera „Przewlekłość postępowania w sprawach cywilnych” Przegląd sądowy nr 11-12 z 2005 r.).

W konsekwencji uznania, że przyznawana „suma pieniężna” jest rodzajem zadośćuczynienia dla skarżącego, jej wysokość została określona w orzeczeniu sądu i nie dotyczy prowadzonej działalności gospodarczej ani korzyści (*lucrum cessans*), zostają w ten sposób spełnione warunki uzasadniające zastosowanie zwolnienia określonego w art. 21 ust. 1 pkt 3b ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych.

W ocenie Rzecznika Praw Obywatelskich stanowisko zajmowane przez sądy administracyjne w przedmiotowej sprawie zasługuje w pełni na akceptację.

W związku z powyższym, działając na podstawie art. 13 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (tekst jednolity: Dz. U. z 2001 r. Nr 14, poz. 147 z późn. zm.) zwracam się do Pana Ministra o zajęcie stanowiska w przedstawionej sprawie, a w szczególności o podjęcie działań zmierzających do uwzględnienia orzecznictwa sądów administracyjnych w praktyce stosowania wskazanych przepisów prawa przez organy skarbowe.

Z przeze mnie

Z upoważnienia
Rzecznika Praw Obywatelskich

Stanisław Trociuk
Zastępca Rzecznika Praw Obywatelskich